

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

КУРСОВА РОБОТА

із зіставного мовознавства

на тему: **Категорія означеності/неозначеності та засоби її реалізації в сучасних англійській та українській мовах**

Студентки 3 курсу групи Па 03-21
Факультету германської філології і перекладу
Напряму підготовки 035 “Філологія”
Спеціальності Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська
Степанюк Дарини Василівни
Керівник **Березенко В.М.**,
кандидат філологічних наук, доцент

Національна шкала _____
Кількість балів: _____ Оцінка: ЄКТС _____

Члени комісії

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

м. Київ – 2024 р.

Ministry of Education and Science of Ukraine
Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

COURSE PAPER

**The category of definiteness/indefiniteness and means of its
realization in Modern English and Ukrainian**

DARYNA STEPANIUK

Group Pa 03-21

Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser

Assoc. Prof. **VICTORIA BEREZENKO**

PhD (Linguistics)

Kyiv 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЗНАЧЕНОСТІ/НЕОЗНАЧЕНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ	8
1.1. Класифікація мов за синтаксичним та морфологічними критеріями	8
1.2. Будова сучасних англійської та української мов	10
1.3. Лексико-граматичні класи слів у порівнюваних мовах.....	11
1.4. Категорія означеності/неозначеності іменника у зіставлюваних мовах	13
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	14
РОЗДІЛ 2. КАТЕГОРІЯ ОЗНАЧЕНОСТІ/НЕОЗНАЧЕНОСТІ ТА ЗАСОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ	15
2.1. Детермінанти іменника як морфологічні засоби вираження означеності та неозначеності в англійській мові.....	15
2.1.1. Артикль (означений, неозначений, нульовий).	15
2.1.2. Вказівні займенники.....	16
2.1.3. Присвійні займенники.....	17
2.1.4. Означувальні займенники.	18
2.1.5. Неозначені займенники.....	18
2.1.6. Порядкові числівники.	20
2.1.7. Прикметники лімітувального типу.....	21
2.2. Синтаксичні засоби вираження означеності/неозначеності в англійській мові.....	22
2.2.1. Прикладка	22
2.2.2. Вирази уточнювального характеру.	24
2.2.3. Атрибутивні рестриктивні клаузи.	25

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	26
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	28
РЕЗЮМЕ.....	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31
СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ.....	34

ВСТУП

Граматичні категорії означеності/неозначеності характерні для більшості мов та вказують на те, чи вважається певний предмет як єдиний у певній ситуації чи як такий, що належить до класу подібних йому елементів. Розуміння цих категорій допомагає вірно інтерпретувати текст і створювати зрозумілі та логічні висловлювання, а тому аналіз використання означеності та неозначеності є важливою частиною дослідження мови.

Актуальність цієї роботи полягає в необхідності більш глибокого порівняння та вивчення категорій означеності/неозначеності в українській та англійській мовах.

Вважається, що категорії означеності/неозначеності являються поширеною проблемою граматики через свою багатоманітність та певні складнощі вживання.

Метою роботи є дослідити природу категорій означеності/неозначеності, думки різних науковців, порівняти дані граматичні особливості в українській та англійській мовах.

Поставлена мета передбачає розв'язання таких проблем:

- ознайомитися із засобами вираження категорії означеності/неозначеності;
- знайти наявні відповідники вираження категорій означеності/неозначеності в українській та англійській мовах;
- порівняти способи вираження даних граматичних категорій у зіставлюваних мовах;
- з'ясувати всі можливі способи перекладу граматичних сполук.

Об'єктом дослідження роботи стала граматична категорія означеності/неозначеності, як засіб на позначення певного предмета.

Предметом дослідження нашої роботи стали засоби вираження категорії означеності/неозначеності в українській та англійській мовах.

Щоб краще вивчити дану тему, ми використовували такі теоретичні та практичні **методи дослідження**:

- зіставний метод для порівняння структур обох мов та встановлення спільних та відмінних ознак в англійській та українській мовах;
- структурно-семантичний метод для розуміння специфіки побудови та семантики мовного явища;
- метод дискурс-аналізу для з'ясування комунікативних функцій категорії означеності / неозначеності в англійській та українській мовах.

Матеріалом дослідження послуговували інтернет-ресурси, статті, підручники відомих науковців та лінгвістів.

Наукова новизна даної роботи полягає в аналізі категорії означеності/неозначеності двох абсолютно різних мов: аналітичної та синтетичної.

Теоретична значущість роботи полягає в тому, що всі отримані матеріали можна використати при подальшому дослідженні категорії означеності/неозначеності в сучасних англійській та українській мовах, а також при вивченні граматичних особливостей цих категорій на університетських курсах.

Практичне значення роботи визначається тим, що може бути застосоване у викладанні спеціалізованих курсів.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, резюме, списку використаної літератури та списку ілюстративних джерел.

У **вступі** чітко обґрунтовано вибір теми курсової роботи, надано деякі теоретичні припущення, зазначено актуальність, мету, об'єкт і предмет роботи, матеріали та методи дослідження, теоретичну та практичну цінності та зазначено наукову новизну.

Перший розділ пояснює теоретичні засади вивчення категорії означеності/неозначеності в сучасній англійській та українській мовах. У ньому надано інформацію про класифікацію мов за синтаксичними та

морфологічними критеріями, будову сучасних англійської та української мов, лексико-граматичні класи слів у порівнюваних мовах та категорію означеності/неозначеності іменника у зіставляваних мовах.

У **другому розділі** описуються детермінанти іменника як морфологічні засоби вираження означеності та неозначеності, а також синтаксичні засоби вираження означеності/неозначеності в англійській мові.

У **загальних висновках** підсумовано результати дослідження та описано важливі теоретичні та практичні надбання.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ОЗНАЧЕНОСТІ/НЕОЗНАЧЕНОСТІ В УКРАЇНСЬКІЙ ТА АНГЛІЙСЬКІЙ МОВАХ

1.1. Класифікація мов за синтаксичним та морфологічними критеріями

У світі налічується безліч мов, і кожна з них має свою структуру та особливості. Мовознавці використовують широкий спектр критеріїв для їх класифікації, щоб краще зрозуміти цей різноманітний лінгвістичний пейзаж. Однією з таких класифікацій є *типологічна*, яка базується на виявленні подібностей та відмінностей будови мов незалежно від їх генетичної спорідненості (Кочерган, 2001, с. 321).

Уперше типологічну класифікацію обґрунтували німецькі лінгвісти Фрідріх та Август Шлегелі. Фрідріх Шлегель звернув увагу на відмінності у структурах мов і виділив дві групи мов. Перша група – флективні, тобто ті, які мають флексії і нефлективні, у яких флексії відсутні. Август Шлегель доопрацював цю класифікацію та виділив в свою чергу три групи мов. До цих груп належать флективні, афіксальні та аморфні мови без афіксів. Також Шлегель поділив усі мови на більш ранні (синтетичні) й пізніші (аналітичні) (Кочерган, 2001, с. 321).

Дуже часто разом із *типологічною класифікацією мов* використовують такий термін як *морфологічна класифікація*, яка визначає у мові базові поняття, такі як слова та морфеми, враховує співвідношення, характер морфем, спосіб вираження граматичного значення, спосіб їх об'єднання у слові та позицію словотворення та словозміни морфеми відповідно до кореневої. Згідно з цими критеріями, налічується чотири типи мов: ізолюючі, аглютинативні, флективні та полісинтетичні (Кочерган, 2001, с. 322-326):

- *Ізолюючими мовами* вважаються мови, які складаються з кориневих морфем, а відношення між ними виражаються порядком та

службовими словами. До таких мов можна віднести в'єтнамську та китайську (Кочерган, 2001, с. 322-324).

- **Аглюнативні мови** – це той тип мов, в якому слова формуються за допомогою додавання до основи різних аффіксів, які представляють граматичні значення: час, відмінок, число та додаткові значення, які в інших мовах можуть виражатися окремими словами. У таких мовах, як наприклад фінська, монгольська, угорська, тюркська основне слово може залишатися без змін, а граматичні значення будуть виражатися через аглюнативні морфеми, які приєднуються до нього (Кочерган, 2001, с. 324-325).

- **Флективні мови** – це тип мов, у яких граматичні категорії числа, часу, способу дії, роду, відмінка виражаються через зміну форми слова (флексії). Вони здебільшого мають великий системний набір закінчень, які додаються до основи слова для вираження різних граматичних категорій. До цього типу мов належать українська, польська, литовська, та мертві мови: латинська, готська, давньогрецька (Кочерган, 2001, с. 326).

- **Полісинтетичні мови** – це мови, де слова є дуже складними за структурою та формуються за допомогою додавання аффіксів (суфіксів, префіксів, інфіксів) до основи слова для вираження різноманітних граматичних і семантичних значень. Такі мови мають багатий набір морфем і дозволяють будувати дуже довгі слова. До таких мов належать інуїтська мова (ескімоська), мови народів Північної Америки (Кочерган, 2001, с. 325-326).

Синтаксична типологія ґрунтується на виокремленні ергативного, номінативного та активного типів мов на основі будови речення (Безгодова, Найрулін, 2023, с. 61). Вона спирається на універсальність логіко-семантичних відношень, які відображаються, а також на різноманітність синтаксичних засобів і граматичних форм.

До **номінативних мов** входять ті, в яких серед інших відмінків обов'язково є називний та знахідний як відмінки об'єкта та суб'єкта дії. У такому типі мов підмет завжди виражений називним відмінком, а прями́й додаток виражений знахідним. Номінативними є більшість мов світу,

наприклад: тюркські, індоєвропейські, афразійські, фіно-угорські (Безгодова, Найрулін, 2023, с. 61).

Наступним типом мов за синтаксичним критерієм є *ергативний*, який базується на перехідних та неперехідних дієсловах (Comrie, 1978, с. 330). У таких мовах абсолютний відмінок (що позначає виконавця дії) виражає об'єкт (додаток) при перехідному дієслові та виражає суб'єкт (підмет) при неперехідному дієслові. До цього типу мов можна віднести більшість папуаських, кавказькі та деякі індіанські мови Америки (Безгодова, Найрулін, 2023, с. 61).

Активний тип мов. Він побудований на протиставленні дієслів, які мають значення як дії, так і стану. У цих мовах інактивний відмінок передає як значення суб'єкта, так і значення об'єкта в дієсловах стану та дії. Суб'єкт при дієсловах дії виражається особливим активним відмінком, що протиставляється інактивному. Активна структура речення типологічно схожа на ергативну структуру. Деякі індіанські мовні сім'ї Північної Америки, такі як сіу, гуарані та інші, належать до активного типу мов (Безгодова, Найрулін, 2023, с. 61).

Потрібно зазначити, що чистих типів мов немає, бо типологічна класифікація базується на підкресленні лише певних структурних рис. З історичним розвитком мови може змінюватися її тип. Яскравим прикладом цього є англійська мова, яка колись була синтетичною, а зараз стала аналітичною. До того ж немає жодної потреби надавати перевагу певному типу мови, оскільки всі спроби дослідити перехід від одного типу мови до іншого досі залишаються безуспішними. Отже, типологічна класифікація мов не є постійною, але відіграє важливу роль в мовознавстві.

1.2. Будова сучасних англійської та української мов

Мова за своєю природою являється системою, а *система* – це комплекс взаємозумовлених та взаємопов'язаних елементів (Rabiah, 2018, с. 2). Якщо ж

вилучити хоча б один елемент з цієї структури, то вона не зможе повноцінно функціонувати (Кочерган 2001, с. 34).

Кожна система має власну структуру, її внутрішню будову. Будь-яка мова складається з чотирьох рівнів. Перший – *фонологічний*. Фонологія – це наука, що вивчає звуки мови. Другий рівень – *морфологічний*. Морфологія – вивчає структуру, форму слів та їх класифікацію. Ця наука теж займається розподілом слова на класи, які називаються «частини мови». Третій рівень – *лексико-семантичний*. Семантика досліджує те, які значення мають слова, фрази та речення. Четвертий рівень – *синтаксичний*. Синтаксис вивчає граматичне значення та будову словосполучень та речень (Finegan, 2008, с. 33). Всі ці рівні пов'язані між собою та не можуть існувати окремо один від одного, адже з фонем будуються морфеми, з морфем – лексеми, з лексем – речення (Кочерган, 2001, с. 34).

1.3. Лексико-граматичні класи слів у порівнюваних мовах

Класи слів, відомі як *лексико-граматичні*, або *частини мови*, об'єднані спільністю загального граматичного значення та його формальних характеристик. (Ревуцька, Зінченко, 2019, с. 64). Дослідження цієї теми є однією з ключових у лінгвістиці, бо відіграє неабияку роль у розумінні того, як функціонує мова та її структури.

Усі слова належать до двох категорій за лексико-граматичними характеристиками: *повнозначні* (самостійні) і *неповнозначні* (службові). Такий підхід базується на протиставленні, оскільки повнозначні слова мають лексичне значення, а службові слова, як правило, не мають. Повнозначні слова виступають членами речення, а службові слова виконують лише граматичну функцію. В українській мові сполучники, прийменники, частки належать до службової групи, тоді як в англійській, німецькій та деяких інших мовах також виділяють ще артиклі (Левицький, Сингаївська, Славова, 2006, с. 69).

В українській мові є 10 частин мови: 6 – самостійних, 3 – службових та вигук. Кожна з них виконує свою унікальну функцію щодо створення речень і передавання різних смислових аспектів.

До *самостійних частин мови* належать: іменники, прикметники, дієслова, прислівники, займенники та числівники. *Іменник* – це частина мови, яка позначає імена осіб, явищ, предметів, місць, станів тощо. *Іменники* використовуються для класифікації та ідентифікації реальних або уявних понять та об'єктів. *Прикметник* – це частина мови, яка описує та характеризує іменники, надаючи їм додаткові якості та властивості. Прикметники вказують на різні ознаки осіб й об'єктів. *Дієслово* – це одна з основних частин мови, яка вказує на дію або стан, що відбувається в реальності або уяві. *Займенник* – це частина мови, яка використовується для того, щоб замінити іменник або щоб вказати на особу, предмет чи місце без повторення самого іменника. *Числівник* – це частина мови, яка вказує на кількість об'єктів або порядок та послідовність при лічбі. *Прислівник*, як лексико-граматичний клас, виражає стан, якість предмета або ознаку дії.

Службові частини мови є незмінюваними та не виконують у реченні ніяких синтаксичних ролей і до них не можна поставити питання. До них належать: прийменник, сполучник, частка. *Прийменник* – це службова частина мови, яка показує в реченні відношення між словами та зазначає, як один об'єкт або дія пов'язані з іншими. *Сполучник* – це службова частина мови, яка поєднує різні частини речень або виразів, а також виражає граматичні та логічні зв'язки між ними. *Частка* – це частина мови, яка залишається незмінною та слугує для додавання емоційних та смислових відтінків до слова чи речення, а також для творення нових слів або формування окремих граматичних конструкцій. *Вигук* також виділяють як окрему частину мови. Він використовується для вираження відчуттів, спонтанних реакцій, емоційного стану або звернень.

Потрібно зазначити, що немає однакової системи частин мови для усіх мов, бо в кожній з них є багато своєрідного членування слів на частини мови.

Окрім цього, існують значні відмінності в характеристиках однієї з частин. Таким чином, наприклад, схема поділу для європейських мов не підходить для багатьох мов Азії, Африки та Америки.

1.4. Категорія означеності/неозначеності іменника у зіставляваних мовах

Означеність – це семантичний стан іменника, коли його позначуване вказує на такий предмет мовлення, відомості про який уже наявні в комунікативній пам'яті мовців, є складовими елементами їх оперативного мислення, або ж коли умови здійснення комунікативного акту так його представляють, що він сприймається суб'єктами спілкування як саме той, що вони мають на увазі в даний момент (Попович, 2001, с. 32).

Неозначеність – це семантичний стан іменника, коли його позначуване вказує на такий предмет мовлення, про який у комунікативній пам'яті мовців, особливо того, хто слухає, немає потрібних, а разом з тим і достатніх відомостей, спираючись на які, вони могли б однозначно ідентифікувати його й твердити, що це саме той предмет, про який мовиться (Попович, 2001, с. 32).

Іменники зазвичай поєднуються з артиклями (*a, an* або *the*) в залежності від правил їх використання. Артиклі допомагають відрізнити іменники від інших частин мови в словах, які мають кілька значень, а також можуть вказувати на означеність або неозначеність явищ та предметів. Інколи артиклі можуть бути відсутніми, але в такому випадку зрозуміти, до якої частини мови належить певне слово, можна завдяки порядку слів в англійському реченні.

Артикль є морфемою іменника. Деякі лінгвісти (Крістоферсен) вважають артикль елементом, який формує граматичну категорію іменника, але інші науковці визначають його як елемент, який формує категорії детермінації, співвіднесеності, визначеності тощо (Служинська, 2014, с. 4).

Висновки до розділу 1

Типологічна класифікація мов є важливим інструментом для систематизації та розуміння різноманітностей мовних систем у світі. Її мета – виявлення подібностей та відмінностей у будові мов незалежно від їх генетичного походження.

Важливо також розуміти, що типологічна класифікація не є жорсткою та статичною. Мовні системи можуть змінюватися у своїй типології внаслідок історичного розвитку та впливу різних факторів, таких як контакт між мовами та соціокультурні зміни.

Мова – це структура, яка має власну будову та складається з 4 рівнів: *фонологічний, морфологічний, лексико-семантичний та синтаксичний*. Усі ці рівні взаємопов'язані та не можуть існувати один без одного.

У кожній мові є власні класи слів, так звані **частини мови**. В англійській та українській мовах існують *повнозначні* та *неповнозначні* групи слів, які мають свої особливості. Варто зазначити, що немає ідентичної системи частин мови для усіх мов, бо в кожній є багато своєрідного поділу слів.

Категорія **означеності/неозначеності** в мові є важливим граматичним аспектом, який визначає спосіб сприйняття та розуміння предметів у мовленні. Використання *означеного* або *неозначеного артикля* визначає, чи розглядається предмет як конкретний і відомий (означеність), чи як неспецифікований і не відомий (неозначеність).

РОЗДІЛ 2. КАТЕГОРІЯ ОЗНАЧЕНОСТІ/НЕОЗНАЧЕНОСТІ ТА ЗАСОБИ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ В СУЧАСНИХ АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

2.1. Детермінанти іменника як морфологічні засоби вираження означеності та неозначеності в англійській мові

2.1.1. Артикль (означений, неозначений, нульовий). *Артикль* – це складна, але надзвичайно важлива граматична категорія англійської мови, яка має значний вплив на формулювання інформації та її сприйняття. Дослідження артикля в англійській мові стає актуальним завдяки його ключовій ролі у структуруванні мовлення та наданні значення понять (Василевська, Головня, 2023, с. 145). В англійській мові є 3 типи артиклів: *означений, неозначений, нульовий*.

Означений артикль (the) вказує, що певне слово позначає конкретний предмет або річ, яка вже раніше згадувалася у тексті або мовленні (Липко, 2015, с. 2). Варто зазначити, що означений артикль *the* вживається, якщо предмет єдиний в своєму роді (*the Earth*), з назвами газет (*the Times*), театрів (*the Globe Theatre*), кінотеатрів (*the Palace Cinema*), музеїв (*the British Museum*), галерей (*the National Portrait Gallery*), з деякими географічними назвами (*the UK, the Amazon, the Arctic Circle*) та іншими назвами. Обов'язково вживати означений артикль перед прізвищами у множині, коли мається на увазі вся сім'я в цілому: “*The Dursleys had a small son called Dudley and in their opinion there was no finer boy anywhere*” (Rowling, 2004, с. 7), але окремі члени сім'ї вживаються з неозначеним артиклем *a/an*.

Неозначений артикль (a/an) зазначає, що іменник вказує на певний предмет або ж явище, які ще невідомі для читача або співрозмовника. Віднесення предмета до певного класу або групи предметів є функцією класифікації, яка характерна для самого неозначеного артикля (Липко, 2015,

с. 2). Приклад вживання неозначеного артикля можна побачити у реченні: “*He was a very shy man, Mr. Holmes*” (Conan Doyle, 2020, с. 71).

У сучасній англійській мові **нульовий артикль** показує відсутність класифікації та індивідуалізації предмета. Він вживається з іменами людей: “*And Holmes had expressly said that I should study the neighbours upon the moor*” (Conan Doyle, 1902, с. 86). Також в англійській граматиці необхідно вживати даний артикль з кличками тварин, всіма видами спорту та ігор, порами року, з незлічуваними абстрактними іменниками, кольорами та напоями: “*The proles were supposed not to drink gin, though in practice they could get hold of it easily enough*” (Orwell, 2002, с. 112).

Отже, в англійській мові для вираження категорії означеності/неозначеності використовується означений, неозначений та нульовий артиклі. Незважаючи на існування певних правил щодо використання артиклів, все ще трапляються випадки, коли нечітко зрозуміло, який артикль потрібно використовувати. Це пов'язано з раннім розвитком парадигми англійської мови.

2.1.2. Вказівні займенники. *Займенники* – це слова для позначення речовин, кількостей, обставин, якостей тощо, не називаючи та не описуючи їх, але вказуючи на них (Karamysheva, 2012, с. 108). Вказівні займенники мають довгу історію та зустрічаються у різних мовних системах, зазнаючи еволюції та зміни у вживанні з часом.

В англійській мові **вказівними займенниками** вважаються *this (these), that (those), such* та *the same*. *This/these* вживаються, коли час та простір близькі до мовця та моменту мовлення, а *that/those* – це простір або час, які є далекими від мовця та моменту мовлення. Займенники *such* та *(the) same* допомагають вказати на якості або ж об'єкти шляхом порівняння з тими, на які звертає увагу мовець (Karamysheva, 2012, с. 120). Займенники *this/that* в англійській мові мають категорію числа (множина: *these, those*) і відміняються відповідно до іменника: “*I cannot comprehend the neglect of a family library in such days as these*” (Austen, 2020, с. 26). Всі інші вказівні займенники мають незмінні

форми: “*They are in the same profession, you know, only in different lines*” (Austen, 2020, с. 36).

Вказівні займенники відображають різні прагматичні функції на письмі та у мовленні. Вони використовуються для підкреслення та акцентування певних елементів мовлення, а також для вираження емоцій або ставлення до об'єктів чи осіб. Розуміння правильного використання вказівних займенників допомагає чітко та ефективно виражати свої думки та ідеї, що сприяє покращенню комунікації та сприйняттю мовлення оточуючими.

2.1.3. Присвійні займенники. *Присвійні займенники* – це слова, які вказують на осіб, яким належить предмет, якість або властивість. Присвійні займенники можуть відноситися до всіх осіб, які зустрічаються в дієсловах та особових займенниках (Parisse, Maillart, 2019, с. 579). Такі займенники використовуються в англійській мові, щоб уникнути повторення інформації, яка і так є зрозумілою. Загалом, це робить речення менш заплутаним, оскільки та сама інформація не повторюється (Amgia, 2017, с. 5). Для порівняння можна навести такі приклади:

- *This photo is my photo, not your photo* (присутні повторення).
- *This photo is mine, not yours* (для уникнення повторень іменник замінили на присвійний займенник).

Англійські присвійні займенники, на відміну від їхніх аналогів українською мовою, можуть бути двох типів: а) залежна форма присвійних займенників (*my, his, her, your, our, their*) та б) незалежна форма присвійних займенників (*mine, hers, its, ours, yours, theirs*). Останні використовуються як означення: “*Not that any of mine had been particularly great.*” (DeLuca, 2019 с. 56) або ж як присудки (*this phone is mine*). Англійські присвійні займенники залежної форми дуже часто виконують функцію детермінантів, наприклад: “*Danny had only heard that phrase in TV shows his parents watched*” (Rosenblum, 2023, с. 6). В українських присвійних займенниках спостерігається аломорфність, яка має рід (*мій, моя, моє*), відмінок (*мого, моєму, моїм* і т. д.)

та число (*мої, твої, наш - наші*), які відсутні в англійській мові (Корунець, 2003, с. 226-227).

Можна зробити висновок, що присвійні займенники сприяють покращенню мовлення, роблячи його більш чітким та зрозумілим. Вони допомагають уникнути непорозумінь і більш ефективно виражають приналежність. Використання займенників цього класу додає розмовній мові особливої інтонації, робить її більш особистою та емоційною. Аналіз також показав, що присвійні займенники досить універсальні та гнучкі, щоб їх можна було використовувати в різних контекстах і структурах речень.

2.1.4. Означувальні займенники. **Означувальні займенники** – це група займенників, яка вказує на узагальнену ознаку предметів. В англійській мові до такого типу займенників належать: *all* (всі, вся, все, весь), *either* (кожний з двох), *each, every, everybody* (кожний), *both* (обидва), *everything* (все), *another, other* (інший) (Верба, Верба, 2006, с. 171).

- **All:** “...*all were out to see the jousting.*” (Thomas, 1976, с. 7).
- **Both:** “*Now listen, both of you.*” (Harper Lee, 1988, с. 71).
- **Everybody/Everyone:** “*Year by year and minute by minute, everybody and everything was whizzing rapidly upwards.*” (George Orwell, 2002, с. 75).
- **Others:** “*You may be sure that it was not for any merit that others do not possess...*” (Tolkien, 2005, с. 61).
- **Either:** “*Either write things worth reading, or do things worth the writing*” (Franklin, 1999, с. 21).

Означувальні займенники вказують на поняття, предмети або осіб, які вже є відомі учасникам спілкування чи вже згадувалися у тексті, тобто виконують функцію означеності. Вони допомагають уникати повторень, замінюючи іменники, та забезпечують зрозумілість у мовленні. Такі типи займенників часто допомагають побудувати та покращити структуру речень, бо роблять їх більш компактними та лаконічними.

2.1.5. Неозначені займенники. **Неозначений займенник** вважається перекладацьким відповідником неозначеного артикля, оскільки ці дві частини

мови належать до функціонально-семантичного поля неозначеності (Загородня, 2016, с. 74). Вони відносяться до невизначених осіб, місць або предметів, позначають невідоме або невизначене число або кількість. Неозначені займенники не вказують на конкретну особу чи предмет.

За способом творення неозначені займенники поділяють на 2 класи: **прости** (*some, any, much, many, little, few, one*): “*And if you want anything to remember your father and mother by you can take one thing for each of them.*” (Maugham, 1915, с. 12); **складні**, які утворюються від простих займенників *some, no, every, any* додаванням до них *-one, -body, -thing* (*somebody, anybody, someone, nobody, anyone, something*): “*...he remembered then that his uncle had said he might take something to remember his father and mother by.*” (Maugham, 1915, с. 13).

За способом вживання неозначені займенники в англійській мові існують 3 типів:

- **Неозначені займенники в однині:**
  - **Anyone:** “*Did anyone see you going round to her room?*” (Oscar Wilde, 1994, с.30).
  - **Someone:** “*Someone inside the house was laughing.*” (Harper Lee, 1988, с. 42).
  - **Nobody:** “*Nobody in Maycomb just went for a walk.*” (Harper Lee, 1988, с. 52).
  - **No one:** “*No one that shall ever read this account will expect that I should be able to describe the horrors of my soul at this terrible vision.*” (Daniel Defoe, 2011, с. 139).
  - **Somebody:** “*Won't somebody give us a bit of a song, while the sun is high?*” (Tolkien, 2005, с. 206).
- **Неозначені займенники в множині:**
  - **Several:** “*They talked for a little, for Merry still had several questions to ask.*” (Tolkien, 2005, с. 174).

- **Many:** “*There are not many in existence, as you can imagine.*” (Orwell, 2002, с. 224).

- **Few:** “*Our situation with regard to Lady Catherine’s family is indeed the sort of extraordinary advantage and blessing which few can boast.*” (Austen, 2020, с. 150).

- **Неозначені займенники, що вказують на кількість:**

- **Some:** “*...I shall set down some of the most remarkably entertaining Objects*” (Franklin, 1999, с. 62).

- **Any:** “*But I have so little of any of these things!*” (Tolkien, 2005, с. 61).

- **None:** “*None of them thought she was good enough for him.*” (Rosenblum, 2023, с. 205).

Неозначені займенники є важливими, коли мовець звертається до загальної або невідомої групи людей чи предметів, не називаючи їх конкретно. Вони сприяють більшій гнучкості та інклюзивності у побудові речень. Коли неозначені займенники вживаються перед іменником, то вони також можуть функціонувати як означення, наприклад, “*many students*” або “*some books*”. Форма неозначеного займенника залежить від того, в однині чи множині він вживається. Розуміння та правильне використання неозначених займенників дозволяє урізноманітнити структуру речень, узагальнити висловлювання, уникнути повторів, коли конкретні особи або кількості не мають відношення до ситуації та є невідомими.

2.1.6. Порядкові числівники. *Порядкові числівники* – це слова, що називають порядковий номер одного предмета в кількості інших однорідних предметів (Зарубіна, Дишлева, 2011, с. 69). Усі порядкові числівники мають суфікс: **-nd**, **-rd**, **-st** або **-th**: *first, fourth, tenth, second, third*: “*...Tom remembers the first raindrop and the first acorn.*” (Tolkien, 2005, с. 131); та можуть бути записані як слова (*second, third*) або як цифри, що супроводжуються аббревіатурами (*2nd, 3rd*).

На відміну від кількісних числівників (за виключенням числівника “*one*”), порядкові – показують конкретну позицію в послідовності, що

дорівнює одиниці. Ці числівники вказують на окремий предмет у послідовності. Наприклад, "*the third book*" позначає одну книгу, що займає третє місце серед всіх інших. Словосполучення "*the third (fourth, fifth) house*" вказує на один з будинків серед трьох (чотирьох, п'яти). "*The hundredth man*" – це одна людина серед сотні, до якої в групі налічується ще 99. З цього можемо зробити висновок, що кількісні числівники використовуються для опису числових характеристик окремих предметів, їх загальну кількість, в той час як порядкові числівники називають конкретні предмети або групи, які займають конкретне місце у послідовності (Швачко, 2002, с. 43).

Походження порядкових числівників можна прослідкувати від кількісних, але їх семантична структура унікальна і поєднує в собі як числівник, так і ознаки прикметника. Завдяки цьому такі числівники мають як якісне, так і кількісне значення. Різні текстові зв'язки позначаються порядковими числівниками у словосполученнях, що сприяє збереженню інтертекстуальної та дискурсивної цілісності тексту.

2.1.7. Прикметники лімітувального типу. В англійській мові прикметники поділяються на два класи: *означальні* та *лімітувальні*. *Лімітувальні прикметники*, також відомі як детермінанти, використовуються для уточнення або обмеження іменника, який вони модифікують, надаючи інформацію про його кількість або означеність. Вони вказують, чи є іменник конкретним або загальним, а також можуть передавати приналежність або вказувати на кількість предметів.

У випадку, коли *означальні* та *лімітувальні прикметники* зустрічаються в одній фразі, лімітувальний прикметник передує і модифікує групу означального прикметника та іменника. Таким чином, у такій формі, як *this fresh milk*, безпосередніми компонентами є лімітувальний прикметник *this* та іменниковий вираз *fresh milk*, який, у свою чергу, складається з описового прикметника *fresh* та іменника *milk* (Frei, 1955, с. 278).

Лімітувальні прикметники поділяються на два підкласи: *детермінативні* та *нумеративні*. *Детермінативні* прикметники

визначаються тим, що певні типи іменникових виразів (наприклад, *house* або *big house*) завжди супроводжуються детермінантом (*this house, a big house*) (Frei, 1955, с. 278). *Нумеративні прикметники-деривати* являються носіями квантитативно-квалітативної семантики. Речове значення кореня та словотвірне значення складають лексичний зміст кількісно-якісних слів. Відмінність таких найменувань полягає в тому, що вони мають чіткий вторинний характер, оскільки сприймаються носіями мови як одиниці залежні, які мають семантичний зв'язок з вихідними одиницями (Білоконь, 2012, с. 13).

Лімітувальні прикметники Блумфілда стали важливим компонентом в лінгвістичних науках та допомагають зрозуміти важливість, роль та вплив прикметників у мовленні, вираженні ідей та думок. Ця робота відіграла важливу роль у формуванні структурної лінгвістики та сприяла кращому розумінню як функціонує мова.

2.2. Синтаксичні засоби вираження означеності/неозначеності в англійській мові

2.2.1. Прикладка. В англійській граматиці проблема *апозитивних словосполучень* є однією з найскладніших, але визначення саме апозитиву є досить важливим, адже могло б допомогти переглянути класифікацію видів *прикладок* і дозволило б моделювати апозитивні словосполучення більш обґрунтовано. Деякі лінгвісти англійської мови або не розглядають прикладку взагалі, або ж розглядають так звану відокремлену, яку ми не вважаємо прикладкою. У багатьох джерелах мовознавці не надають чіткого визначення прикладки, а якщо й надають, то в дуже абстрактному, формалізованому вигляді, що описує структуру. Саме тому, недостатність чіткого та адекватного визначення прикладки призводить до досить широкого тлумачення цього поняття (Семенюк, Ящук, 2012, с. 1-2).

До поняття **прикладки** деякі автори включають як приєднання, відокремлені члени речення, так і приєднання й відокремлені члени речення. Наприклад, R. Quirk вважає, що до прикладки також можуть належати словосполучення, вставні слова, частки і навіть приєднання (Quirk, 1982, с. 277). G. Broughton вважає, що апозитивні підрядні речення є складовими прикладки (Broughton, 1990, с. 42).

Можна зробити висновок, що прикладку зараховують у тій чи іншій формі до означення. Але більшість граматистів вважає прикладку особливим випадком, окремим видом **означення** (Семенюк, Ящук, 2012, с. 3). З іншого боку, є достатньо підстав, щоб вважати її як повноцінний другорядний член речення, адже прикладка завжди виражена іменником або іменниковим словосполученням та характеризує предмет або особу інакше, ніж означення.

На прикладі речення можна зрозуміти чи справді прикладка має функцію означення: “*Then Ulfius was glad, and rode on more than a pace till that he came to King Uther Pendragon, and told him he had met with Merlin.*” (Thomas, 1976, с. 3). Якщо з даного речення вилучити прикладку *Uther Pendragon*, то отримаємо графічно неправильну структуру: “*...and rode on more than a pace till that he came to King...*”. Якби ж прикладка “*Uther Pendragon*” справді була означенням, то граматична структура в реченні залишилася б правильною. Отже, звідси можна зробити висновок, що прикладку можна вважати лише частиною апозитивного словосполучення.

Як відомо, прикладка не вважається самостійним лінгвістичним елементом, а лише існує в **апозитивному словосполученні**, яка складається з двох або більше елементів: іменника та власне прикладки. В англійській мові існує два види прикладок: **відокремлена** та **невідокремлена**. **Відокремлена прикладка** не так тісно пов’язана з іменником, надає додаткову інформацію та не є обов’язковою для розуміння речення, а також завжди відокремлюється комами: “*My brother, the one who created the story about the wire, comes to my rescue.*” (Walker, 1983, с. 593).

Невідокремлена прикладка має тісний зв'язок з іменником та допомагає читачеві краще зрозуміти зміст тексту. У реченні такий вид прикладок комами не відокремлюється та зазвичай складається з імені особи та іменника, який позначає стосунки, або з географічної назви та загального іменника: “*Jane shook hands one by one with her three great-uncles and turned to Aunt Ann.*” (Galsworthy, 1922, с. 16).

Поняття прикладки в англійській мові є досить проблемним та досліджувалося багатьма лінгвістами та мовознавцями. Дана конструкція має значний вплив на розуміння речення та його компонентів. Такий висновок можна зробити на підставі аналізу речень, де прикладка виступає важливою складовою, яка уточнює та доповнює інформацію.

2.2.2. Вирази уточнювального характеру. Уточнювальні конструкції здавна привертала увагу багатьох мовознавців, але інтерпретували їх по-різному. Спершу дослідники не відмежовували **уточнення** від прикладки, вважаючи його лише підвидом відокремленої прикладки, до якої відносили відокремлені члени з пояснювальною функцією, з уточнювальною функцією та функцією підсилення емоційного змісту іншого члена речення. Зрештою, після тривалих дискусій про статус цього мовного явища, у другій половині ХХ століття його було відокремлено від прикладки й виділено в окрему синтаксичну категорію (Солодовник, 2015, с. 169).

Уточнювальна конструкція – це, як мінімум, бінарна конструкція, тобто вона складається з двох членів – **уточненого** та **уточнювального**. Уточнений елемент передає інформацію, яка в деяких випадках (наприклад, через контекст або багатозначність слова) потребує більш ширшого пояснення. **Уточнювальний компонент** служить для деталізації значення уточненого, надаючи додаткову інформацію, уточнення або контекстуальне розширення (Солодовник, 2015, с. 170). Наприклад: “*Christmas Eve afternoon we scrape together a nickel and go to the butcher’s to buy Queenie’s traditional gift, a good gnawable beef bone.*” (Carote, 1996 с. 16). У вищезазначеному реченні значення уточненого члена, вираженого словосполученням *Queenie’s*

traditional gift, поглиблюється за допомогою уточнювального компонента *a good gnawable beef bone* та усуває будь-яку іншу контекстуальну альтернативу уточненого компонента (надається чітка інформація, що саме яловича кістка буде куплена у м'ясній крамниці, а не, скажімо, телятина чи інша продукція).

На думку мовознавців, уточнювальним членам властиві такі ознаки: формальні показники, характер зв'язку, специфічні логічні відношення між поняттями, використання в будь-якій позиції у реченні, а також вираження категорії уточнення як у простих, так і у складних реченнях. На письмі також вказують на наявність формальних показників уточнення (тобто відокремленість), які залежать не від граматичних особливостей головного слова, а від значення уточнення (Солодовник, 2015, с. 169).

Отже, аналіз структурних моделей уточнювальних конструкцій показує, що в сучасній англійській мові наявні певні закономірності у вираженні уточнень. Ці моделі використовуються для мінімізації синтаксичних зв'язків у складних реченнях. Введення додаткової інформації у речення здійснюється для того щоб зберегти повноту висловлення та уникнути багатозначності, а це в свою чергу гарантує зрозуміле та лаконічне викладення інформації.

2.2.3. Атрибутивні рестриктивні клаузи. В англійській та українській мовах *атрибутивні рестриктивні клаузи* тісно пов'язані з антецедентом, який визначається або уточнюється підрядним реченням, без якого головна частина речення вважається неповною (Корунець, 2003, с.420). Ці клаузи здебільшого вводяться у речення з відносним займенником *that*, який вживається як з живими, так і з неживими предметами: “*There was a legend among our people that the island had once been covered with tall trees.*” (O'Dell, 1960 с. 38). Якщо ж прибрати підрядну частину речення “*...that the island had once been covered with tall trees*”, то з головної частини “*there was a legend among our people*” не буде зрозуміло про яку саме легенду йде мова.

В англійській мові обмежувальні означальні речення більш тісно пов'язані з головною частиною, ніж в українській, а тому вони не відокремлюються від нього пунктуаційно, в той час як в українській мові ми

обов'язково ставимо кому. До того ж, такий тип підрядного речення (якщо його сполучник не виконує функцію підмета) легко можна перетворити в «контактне» (contact clause), тобто воно поєднується з головним без будь-яких сполучників: *The book we read yesterday, is on the table.* – *Книга, яку ми вчора читали, лежить на столі.*

Висновки до розділу 2

Під час аналізу практичного аспекту, ми встановили, що основними показниками категорії означеності/неозначеності є наступні морфологічні засоби: артикль, займенники (вказівні, присвійні, означувальні, неозначені), порядкові числівники, прикметники лімітувального типу. До синтаксичних засобів вираження цієї категорії належать прикладка, вирази уточнювального характеру та атрибутивні рестриктивні клаузи.

1. **Означені та неозначені артиклі** – це основні компоненти в англійській мові, які вказують на конкретність або загальний характер іменника у реченні.

2. Проаналізувавши різні типи **займенників** можна зрозуміти їх важливу роль у побудові речень та забезпеченні уникнення повторень. Вказівні займенники показують конкретність або загальність об'єкта та допомагають висловити точні ідеї та відносини між ними. Присвійні займенники у свою чергу додають розмовній мові експресії та характеру, вказуючи на власність і приналежність. **Означувальні займенники** узагальнюють поняття та предмети. **Неозначені займенники** дозволяють звертатися до загальних або невизначених груп і сприяють більш гнучкому та інклюзивному мовленні.

3. **Порядкові числівники** відрізняються від інших тим, що вказують на місце предмета в послідовності, надають чітку інформацію про їх позицію, відрізняючи його від інших.

4. **Прикметники лімітувального типу** надають іменнику більшої точності та виразності в контексті.

5. Визначення **прикладки та уточнювальних конструкцій** є досить складною та дискусійною темою, але, незважаючи на це, вони забезпечують доповнення та уточнення всієї необхідної інформації.

6. **Атрибутивні рестриктивні клаузи** слугують для уточнення інформації в головній частині речення.

Використання цих лінгвістичних інструментів дозволяє будувати зв'язні речення і тексти, забезпечуючи чіткість та послідовність у спілкуванні англійською мовою.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

Під час аналізу категорії означеності/неозначеності та засобів її реалізації в сучасних англійській та українській мовах, ми зробили такі висновки:

1. **Мова** – це надзвичайно складна структура, яка не стоїть на місці, а постійно розвивається, вдосконалюється та зазнає змін.

2. Під час дослідження нами було описано та проаналізовано синтаксичний та морфологічний підходи класифікації мов. За морфологічною класифікацією існують **4 типи мов**, а саме: флективні, аглютинативні, ізолюючі та полісинтетичні мови. В той же час синтаксична класифікація поділяє мови на активні, номінативні та ергативні. Проте чистих типів мов за цими класифікаціями не існує, адже мови змінюються в ході історичного розвитку.

3. Кожна мова – це **система**, яка має власну **будову**, що складається з **4 рівнів**: фонологічного, морфологічного, лексико-семантичного та синтаксичного.

4. За **лексико-граматичними класами** слова поділяються на повнозначні та неповнозначні, виражають власні морфологічні ознаки та синтаксичні особливості. Кожна частина мови відіграє важливу роль в мовленні та побудові речень.

5. **Означеність** – це стан іменника, коли у мовця вже є певне уявлення про предмет. **Неозначеність** – це стан іменника, коли позначуване вказує на предмет, який є невідомим для мовців.

6. В англійській мові **детермінантами іменника** є **морфологічні засоби**: артикль (означений, неозначений), вказівні займенники, присвійні займенники, означувальні займенники, неозначені займенники, порядкові числівник та прикметник лімітувального типу. Всі ці елементи допомагають мовцям чітко висловити свої думки та зрозуміло донести інформацію.

7. До **синтаксичних засобів** вираження означеності/неозначеності відносять прикладку, вирази уточнювального характеру та атрибутивні рестриктивні клаузи.

8. **Категорія означеності/неозначеності** є важливим компонентом в граматиці англійської та української мов, оскільки визначає рівень сприйняття та розуміння інформації у мовленні. Варто зазначити, що англійська мова має більш яскраве вираження цього явища, особливо за допомогою артиклів, які не притаманні українській мові, а тому означеність та неозначеність виражається лексичними значеннями.

Загалом, дослідження категорії означеності/неозначеності та її засобів реалізації у сучасних англійській та українській мовах показують, що обидві мови мають певні відмінності щодо використання мовних засобів, але по-своєму є важливими, бо допомагають точно та доступного комунікувати з оточуючими.

РЕЗЮМЕ

The research in «**The category of definiteness/indefiniteness and means of its realization in Modern English and Ukrainian**» explores the main points of definiteness/indefiniteness and means of its realization in English and Ukrainian. The course paper consists of introduction, two chapters, conclusions to each of the chapters, general conclusions and list of cited literature.

The first chapter «**Теоретичні основи дослідження категорії означеності/неозначеності в українській та англійській мовах**» («Theoretical foundations of the study of the category of definiteness/indefiniteness in Ukrainian and English») outlines the classification of languages by syntactic and morphological criteria, deals with the structure of the modern English and Ukrainian languages, explores the lexico-grammatical classes of words, the category of definiteness/indefiniteness of the noun in the contrasted languages is analyzed.

The second chapter «**Категорія означеності/неозначеності та засоби її реалізації в сучасних англійській та українській мовах**» («The Category of definiteness/indefiniteness and the means of its realisation in Modern English and Ukrainian») is about practical comparison of the category of definiteness/indefiniteness in both languages. Morphological means of expressing definiteness/indefiniteness are described. The examples of the category of definiteness/indefiniteness usage in English are analyzed.

Key words: parts of speech, the category of definiteness/indefiniteness, language, grammar.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безгодова, Н. С., Найрулін, А. О. (2023). Вступ до мовознавства: навч. посіб. для здобувачів філологічних спеціальностей закладів вищої освіти. Полтава: ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Режим доступу: <https://cutt.ly/Cw4dbWkg>
2. Білоконь, І. М. (2012). Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів факультету іноземної філології та соціальних комунікацій. Частина перша*. Суми: Вид-во «Сумський державний університет». Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/14057617.pdf>
3. Василевська, Є. В., Головня, А. В. (2023). Артикль в англійській мові та відтворення його при перекладі. *The current state of development of world science: characteristics and features : Матеріали міжнар. наук. конф.*, м. Лісабон, 15 груд. 2023 р. Collection of scientific papers “SCIENTIA”. Режим доступу: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/issue/view/15.12.2023>
4. Верба, Л. Г., Верба, Г. В. (2006). *Грамматика сучасної англійської мови*. Логос. Режим доступу: <https://cutt.ly/Bw4dvrAo>
5. Загородня, Л. З. (2016). Неозначений займенник як спосіб вирішення референційного конфлікту у цільовому тексті. *Сучасні тенденції у сфері лінгвістики, мовної комунікації та методики викладання іноземних мов: Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф.*, м. Тернопіль, 18 трав. 2016 р. с. 74–76. Режим доступу: <https://ir.duan.edu.ua/bitstream/123456789/1211/1/170-172.pdf>
6. Зарубіна О. В., Дишлева Ю. В. (2011). Особливості перекладу числівників з англійської мови на українську. За ред. Л. М. Черноватий (докт. пед. наук, проф.) *In Statu Nascendi: Збірник студентських статей* (с. 67-72). Харків: НТМТ. Випуск 12. Режим доступу:

https://ekhnuir.karazin.ua/bitstream/123456789/11895/2/In%20Statu%20Nascendi_2011.pdf

7. Корунець, І. В., (2003). Порівняльна типологія англійської та української мов. Навчальний посібник. Вінниця: Нова Книга.

8. Кочерган, М. П. (2001). Вступ до мовознавства. Академія.

9. Левицький, А.Е., Сингаївська, А.В., Славова Л.Л. (2006). Вступ до мовознавства. Київ: Центр навчальної літератури. Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Levytskyi_AE/Vstup_do_movoznavstva.pdf

10. Липко, О.О. (2015). Засоби вираження категорії означеності/неозначеності в англійській мові за допомогою артикля. Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/18969>

11. Попович, М. М. (2001). Детермінованість/недетермінованість іменника у мовленні (на матеріалі французької мови). Чернівці: Вид-во «Рута».

12. Ревуцька, С.К., Зінченко, В.М. (2019). Методичні рекомендації з вивчення дисципліни «Вступ до мовознавства та основи теорії мовної комунікації». Режим доступу: http://elibrary.donnuet.edu.ua/1653/1/Revutska_Zinchenko_manual_17_12_2019.pdf

13. Семенюк, І.С., Ящук С.Б. (2012). Апозитивні словосполучення в англійській мові. *Ukraine International Conference: English in Globalized World: 17 Міжнародна конференція*, 15-16 березня 2012 р. Кам'янець-Подільський: ВПП “Апостроф”.

14. Служинська, Л.Б. (2014). Засоби вираження категорії означеності/неозначеності в німецькій мові за допомогою артикля. *Studia linguistica: збірник наукових праць / Київський національний університет ім. Т. Шевченка*; відп. ред. О.І. Голубовська. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. Вип. 8. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Stling_2014_8_72

15. Солодовник, О.Є. (2015). Структурні особливості уточнювальних конструкцій в офіційно-діловому стилі сучасної англійської мови. *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. Том 18. № 2, 169-175. Київ: вид. центр КНЛУ. <http://philmessage.knlu.edu.ua/article/download/84989/80578>
16. Швачко, С.О. (2002). Лінгвістичний статус числівника сучасної англійської мови. *Науковий вісник кафедри ЮНЕСКО Київського державного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. Педагогіка. Психологія*, (6), 349-356. Київ: вид. центр КНЛУ.
17. Amria, Y. (2017). Studying Grammar of English as a Foreign Language: Students' Ability in Using Possessive Pronouns and Possessive Adjectives in One Junior High School in Jambi City. Retrieved from: <https://repository.unja.ac.id/2101/1/pdf-artikel.pdf>
18. Broughton, G. (1990). *Penguin English Grammar A-Z*. London: Penguin English.
19. Comrie, B. (1978). Ergativity. In *Syntactic typology: Studies in the phenomenology of language*. Edited by Winfred P. Lehmann. Austin: Univ. of Texas Press.
20. Finegan, E. (2008). *Language: Its Structure and Use*. Fifth edition. Boston: Thomson Wadsworth.
21. Frei, H. (1955). A note on Bloomfield's Limiting adjectives. Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/00138385508596956>
22. Karamysheva, I. D. (2012). *Contrastive grammar of English and Ukrainian languages*. Second edition. Vinnytsia: Nova Knyha Publishers.
23. Parris, C., & Maillart, C. (2019). Determiners. *The SAGE Encyclopedia of Human Communication Sciences and Disorders* (с. 578–579). New York: SAGE Publications, Inc.
24. Rabiah, S. (2018). Language as a Tool for Communication and Cultural Reality Discloser. Retrieved from: <https://doi.org/10.31227/osf.io/nw94m>
25. Quirk, R. (1982). *A University Grammar of English*. London: Longman.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Austen, J. (2020). *Pride and Prejudice*. Харків: Folio.
2. Capote, T. (1996). *A Christmas Memory*. New York: Modern Library Edition.
3. Conan Doyle, A. (2020). *The Adventures of Sherlock Holmes*. Харків: Folio.
4. Conan Doyle, A. (1902). *The Hound of the Baskervilles*. Sydney: The ZAP Group.
5. Defoe, D. (2011). *Robinson Crusoe*. New York: Sterling Publishing Company, Inc.
6. DeLuca, J. (2019). *Well Met*. New York: Berkley Publishing Group.
7. Galsworthy, J. (1922). *The Forsyte saga*. New York: C. Scribner's sons.
8. Franklin, B. (1999). *The Old Man and The Sea*. New York: Charles Scribner's Sons.
9. Lee, H. (1988). *Poor Richard's Almanack*. New York: Peter Pauper Press.
10. Thomas, M. (1976). *The acts of King Arthur and his noble Knights* (C. Horton, Ред.). New York: Farar, Straus and Giroux.
11. Maugham, W. S. (1915). *Of Human Bondage*. Washington: Turtleback Books.
12. O'Dell, S. (1960). *Island of the Blue Dolphins*. Boston: Houghton Mifflin.
13. Orwell, G. (2002). *1984*. Munich: Heyne.
14. Rosenblum, E. (2023). *Bad Summer People*. New York: Flatiron Books.
15. Rowling, J. K. (2004). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury Publishing Plc.
16. Tolkien, J.R.R. (2005). *The Lord of the Rings*. London: Harper Collins Publishers.

17. Walker, A. (1983). *Beauty: When the Other Dancer is the Self*. London: The Women's Press.
18. Wilde, O. (1994). *Picture of Dorian Gray*. London: Penguin.